

Sammanfattning för allmänheten

Ett nytt landsbygdsprogram för perioden 2014 - 2020

Landsbygdsprogrammet består av stöd och ersättningar som är till för att utveckla landsbygden. Miljö, hållbar utveckling och innovation är prioriterat.

I landsbygdsprogrammet ingår följande stöd och ersättningar:

- företagsstöd
- projektstöd
- miljöinvesteringar
- miljöersättningar
- ersättningar för ekologisk produktion
- kompensationsstöd
- djurvälståndersättningar
- lokalt ledd utveckling.

Det finns tydliga mål uppsatta som programmet ska styra mot. Dessa ska i sin tur bidra till att nå det övergripande målet Smart och hållbar tillväxt för alla som är ett mål i den gemensamma strategin Europa 2020. Förutom mål på EU-nivå finns också nationella och regionala mål som programmet också ska bidra till.

Programmet innehåller 6 stycken så kallade prioriteringar, som anger vilka mål stöden och ersättningarna ska bidra till att nå. Målen handlar om miljö och klimat, konkurrenskraft inom jordbruk, trädgård, rennäring och skogsbruk samt utveckling av nya jobb på landsbygden. Till varje prioritering finns tillhörande fokusområden, sammanlagt 18 stycken. Fokusområdena beskriver olika delar av prioriteringarna mer detaljerat.

För det svenska landsbygdsprogrammet har regeringen valt att använda 15 av 18 fokusområden. Samtliga stöd och ersättningar i landsbygdsprogrammet bidrar till minst ett av de 15 fokusområdena. I programmet används begreppen åtgärd och delåtgärd, där delåtgärder innehåller de stöd och ersättningar som Sverige har valt.

Jordbruksverket är förvaltningsmyndighet för det svenska landsbygdsprogrammet. Men det finns flera myndigheter som ansvarar för handläggning av de olika stöden inom programmet. Myndigheterna har tagit fram handlingsplaner för Landsbygdsprogrammet där beskriver hur de genom sina prioriteringar ska bidra till målen i programmet. I handlingsplanerna framgår förutom prioriteringarna också de kriterier som finns för urval av ansökningar.

Stöden och ersättningarna i programmet finansieras gemensamt av Sverige och EU. Det finns totalt 36 miljarder kronor som fördelas mellan de olika åtgärderna. Den största delen cirka 62 procent går till området miljö och klimat.

Övervakningskommittén följer arbetet med landsbygdsprogrammet

För att följa arbetet med landsbygdsprogrammet finns en övervakningskommitté. Kommitténs uppgift är att se till att målen med programmet nås och att arbetet genomförs på ett effektivt sätt.

Kommittén kontrollerar hur långt arbetet med programmet kommit. Den granskar omfattning och resultat för åtgärderna i programmet och jämför med målen. Kommittén granskar och godkänner även de genomföranderapporter som varje år skickas till EU-kommissionen. Vid behov kan kommittén föreslå förändringar i programmet för att bättre nå målen eller för att arbetet med programmet ska bli effektivare.

Övervakningskommittén består av representanter för myndigheter och organisationer som är berörda av landsbygdsprogrammet. Där finns företrädare för regionala och lokala myndigheter, näringslivets och arbetsmarknadens organisationer och andra organisationer som företräder det civila samhället.

Utvärderingssektariatet utvärderar arbetet med landsbygdsprogrammet

Det finns ett särskilt sekretariat för utvärdering av landsbygdsprogrammet, havs- och fiskeriprogrammet samt programmet för lokalt ledd utveckling inom regionala utvecklingsfonden och socialfonden. Utvärderingssektariatet ansvarar för att planera utvärderingar, anlita utvärderare och sprida kunskap om resultaten. Enskilda utvärderingar genomförs både av externa utvärderare, som konsulter eller forskare, och av medarbetare på Jordbruksverket.

Programmen utvärderas för att

- det ska kunna förbättras, både under tiden de genomförs och i senare programperioder
- bedöma om programmen har uppnått sina mål
- bedöma om resurserna har använts på ett effektivt sätt.

Utvärderingarna ska hjälpa politiker och andra beslutsfattare att lära sig mer om hur programmen fungerar för att genomföra den beslutade politiken. För att skapa kunskap görs därför utvärderingar löpande under hela programperioden. I slutet av varje programperiod summeras resultaten i en slututvärdering.

Landsbygdsnätverket sprider information och skapar mötesplatser för ett effektivt genomförande av landsbygdsprogrammet

Det finns ett landsbygdsnätverk kopplat till landsbygdsprogrammet, havs- och fiskeriprogrammet samt regional- och socialfondsprogrammet för lokalt ledd utveckling. I det svenska landsbygdsnätverket samlas de aktörer som arbetar med landsbygdsutveckling, havs- och fiskeriutveckling och lokalt ledd utveckling. Målet med nätverket är att kunna genomföra programmet på ett bättre och mer effektivt sätt. Landsbygdsnätverket skapar mötesplatser där olika aktörer på lokal, regional och nationell nivå kan informera varandra och dela erfarenheter. Tanken är att aktörerna tillsammans ska kunna utveckla samarbeten och metoder som sedan kan användas i arbetet med landsbygdsutveckling.

Vad har hänt hittills inom programmet?

Förslaget till landsbygdsprogram för Sverige för perioden 2014 - 2020 godkändes av EU-kommissionen i slutet av maj 2015 och kort därefter beslutades den svenska förordningen. Redan innan dessa formella bitar var på plats öppnades det svenska programmet i begränsad

omfattning under hösten 2014. Under 2015 öppnades större delen av programmet för ansökningar medan vissa mindre delar kunde börja sökas i början av 2016.

Hittills har 896 miljoner euro (8,4 miljarder kronor) av programmets totala budget om 4,3 miljarder euro (36 miljarder kronor) betalats ut. Detta innebär att det under 2016 betalades ut cirka 422 miljoner euro (4 miljarder kronor). I detta ingår även de stöd och miljöersättningar ekologisk odling och kompensationsstöd som genomförts med förra programmets regelverk. Kursen för omräkning mellan kronor och euro är i detta sammanhang den faktiskt gällande kursen vid det tillfälle då utbetalningarna redovisas till EU-kommissionen.

Beviljat stöd exklusive miljöersättningar, ekologisk odling och kompensationsstöd uppgår till 517 miljoner euro (4,3 miljarder kronor).

Övervakningskommittén för landsbygdsprogrammet 2014-2020 bildades 2015 och har sammanträtt 5 gånger varav 2 gånger under 2016. Kommittén har beslutat om en arbetsordning och har fått kännedom om programmet och genomförandet. Kommittén har även getts tillfälle att yttra sig över en första ändring i programmet. Den mesta tiden har emellertid lagts på att ta del av kriterierna för prioritering och urval av ansökningar för de olika insatsområdena.

Utvärderingssekretariatet har fokuserat på att genomföra den operationaliserade arbetsplanen. Den operationaliserade utvärderingsplan är en plan över arbete med en högre detaljningsnivå än programmets beslutade utvärderingsplan. Den operationaliserade planen granskas av den rådgivande forskargruppen och implementeras av förvaltningsmyndigheten. Den operationaliserade utvärderingsplanen ska säkerställa att utvärderingarna under perioden uppfyller de formella krav på programutvärdering och är även ett planeringsverktyg för utvärderingssekretariatet. Vidare utgör den ett underlag för diskussion och kommunikation kring utvärdering, exempelvis med den rådgivande forskargruppen.

En stor del av utvärderingsarbetet fram till och med slutet av 2016 har handlat om slututvärderingen av det föregående programmet, Landsbygdsprogrammet 2007-2013. Slututvärderingen av Landsbygdsprogrammet 2007-2013 skickades in till kommissionen i december 2016. Flera åtgärder har vidtagits för att uppmärksamma och tillgängliggöra de resultat som är användbara under nuvarande programperiod detta. För det första har flera olika, delvis i sammanhanget nya, forskargrupper anlätts för att genomföra slututvärderingen. Vidare har Utvärderingssekretariatet gett utvärderingsgrupperna i uppgift att skriva kompletterande rapporter. Dessa framåtsyftande rapporter kommer att släppas i en antologi där andra aktörer än slututvärderarna bjuds in för att skriva kommenterande kapitel. Syftet med detta är ett sätt att engagera flera aktörer och att på ett tydligt sätt visa att diskussionen bör fortgå även efter att en utvärderingsrapport är klar.

Utvärderingssekretariatet har under 2016 medverkat i en arbetsgrupp inom den nationella fondsamordningen som samverkar kring uppföljning och utvärdering. Arbetsgruppen har haft fem ordinarie möten under 2016. Ett syfte med gruppen är att diskutera gemensamma uppföljnings- och utvärderingsproblem. Myndigheterna deltar också tillsammans i andra utvärderingsrelaterade aktiviteter såväl för att lära som för att sprida kunskap om myndigheternas arbete och om fondsamordningen.

Under 2016 har fokus på fondsamordningsarbetet legat på att genomföra en fondövergripande utvärdering av genomförandeorganisationerna.

För att säkra leaderområdenas underifrånperspektiv har utvärderingssekretariatet bistått med metodstöd till LAG (lokala utvecklingsgrupper). Under 2016 har metodstödet i större utsträckning varit att se till att utvärderingsarbetet planeras enligt gemensamma riktlinjer.

Utvärderingssekretariatet har under den tidigare uppbyggnadsfasen vidtagit flera åtgärder för att garantera och stärka kvalitet, oberoende och trovärdighet i de utvärderingar som genomförs under perioden. En av dessa åtgärder har varit att introducera en egen rapportserie för utvärderingar gjorda på uppdrag av utvärderingssekretariatet.

Även landsbygdsnätverket har fokuserat på att bygga upp sin verksamhet och har bland annat utarbetat en handlingsplan för programperioden. En styrgrupp har bildats med representanter från 15 organisationer och myndigheter. En aktivitetsplan för 2015 och 2016 har genomförts främst genom arbete inom ett antal tematiska arbetsgrupper. Även en innovationssupport har varit operativ sedan 2015. En ny aktivitetsplan har godkänts av styrgruppen för perioden 2017-2018.